

RECEPȚIONAT

Agencia Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2025

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2025

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL

(pentru etapa 2025)

privind implementarea proiectului din cadrul concursului
„Proiecte complexe bilaterale cu Republica Moldova” pentru anii 2025–2027

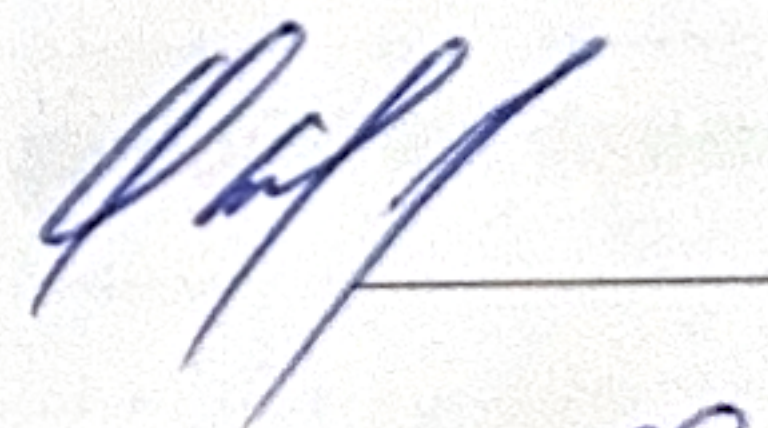
Proiectul: „Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și
identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mentale”

Cifrul proiectului: 25.80013.8007.18ROMD

Prioritatea strategică: Sănătate

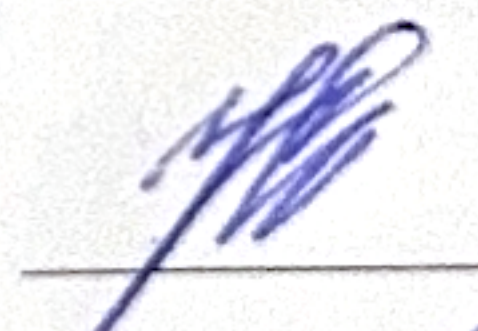
Rectorul/Directorul organizației

Olga CERNEȚCHI

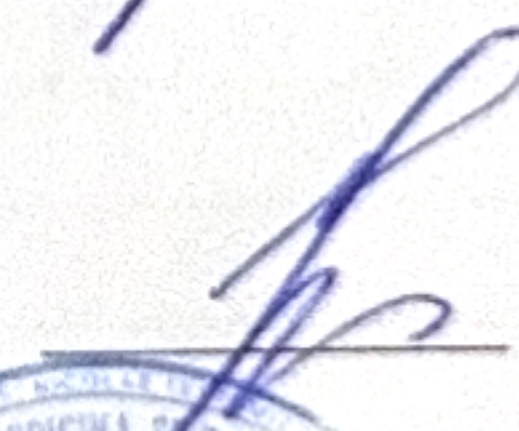
Președintele Consiliul științific/Senat

Jana CHIHAI

Conducătorul proiectului

Jana CHIHAI

L.Ș.

Chișinău, 2025

CUPRINS

1. Scopul etapei 2025 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu).....	4
2. Obiectivele etapei 2025 (obligatoriu).....	4
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2025 (obligatoriu)	4
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2025	5
5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)	6
6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu) și în formă de prezentări la forumuri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor).....	10
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu).....	11
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)	12
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)	12
10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc. (obligatoriu).	12
11. Recomandări, propuneri (opțional).	13
Anexa 1	14
Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2025	14
Rezumat în limba română pentru anul 2025 1 pagină.....	14
Rezumat în limba engleză pentru anul 2025 1 pagină	15
Anexa 2	17
Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2025 în cadrul proiectului.....	17
1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării).....	17
2. Capitole în monografii naționale/internaționale.....	17
3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale.....	17
4. Articole în reviste științifice.....	17
5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale	17
6. Articole în materiale ale conferințelor științifice	17
7. Teze ale conferințelor științifice.....	18
8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)	18
9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții	18
10. Lucrări științifico-metodice și didactice.....	18
11. Recomandări, propuneri.	18
Anexa 3	19

Executarea devizului de cheltuieli,.....	19
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2025	19
Anexa 4	20
Componenta echipei conform contractului de finanțare 2025	20
Anexa 5	21
INFORMAȚIE SUPLIMENTARĂ	21

1. Scopul etapei 2025 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Scopul etapei I (anul 2025) este pregătirea fundamentată metodologic și logistic a studiului, prin realizarea unei revizuii sistematice a literaturii privind măsurarea comportamentului de problem gambling, organizarea și coordonarea activităților de management al proiectului și selecția, traducerea și adaptarea setului de instrumente de cercetare necesare colectării datelor. Etapa urmărește să asigure toate condițiile științifice, etice și administrative pentru implementarea ulterioară a studiului, prin elaborarea unui portofoliu validat de scale, dezvoltarea documentației pentru Comisia de Etică și stabilirea tuturor procedurilor interne de lucru.

2. Obiectivele etapei 2025 (obligatoriu)

Etapa I a proiectului, desfășurată în anul 2025, urmărește realizarea fundamentelor științifice, metodologice și administrative necesare implementării studiului privind problem gambling în rândul tinerilor din Republica Moldova.

- Realizarea revizuirii sistematice a literaturii privind măsurarea comportamentului de problem gambling, cu identificarea celor mai utilizate și validate instrumente de evaluare la nivel internațional.
- Selectarea și adaptarea setului de instrumente de cercetare, prin traducerea, ajustarea și pregătirea versiunilor finale ale scalelor care vor fi utilizate în studiul pilot și în etapa de colectare a datelor.
- Dezvoltarea și consolidarea proceselor de management al proiectului, prin stabilirea și actualizarea planului de lucru, organizarea ședințelor de coordonare, monitorizarea activităților și realizarea raportărilor interne necesare.
- Elaborarea și depunerea dosarului pentru avizul Comisiei de Etică, incluzând instrumentele traduse, justificarea metodologică, procedurile de confidențialitate și documentele suport necesare aprobării etice.
- Asigurarea pregătirii administrative și metodologice a studiului, astfel încât etapa următoare să înceapă cu setul complet de instrumente, proceduri și aprobări conform cerințelor proiectului.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2025 (obligatoriu)

Pentru atingerea scopului și obiectivelor stabilite pentru etapa I a proiectului (anul 2025), au fost planificate o serie de acțiuni complementare care asigură fundamentarea științifică, metodologică și administrativă a studiului. În primul rând, echipa va desfășura o revizuire structurată a literaturii de specialitate privind problem gambling, analizând instrumentele validate la nivel internațional și criteriile pe baza cărora acestea sunt utilizate în studiile epidemiologice și clinice. Această activitate include identificarea publicațiilor relevante, extragerea datelor din articolele selectate și elaborarea unui raport care va fundamenta alegerea instrumentelor de cercetare.

În paralel, se va desfășura un set de acțiuni legate de managementul proiectului, care vizează organizarea și monitorizarea eficientă a tuturor activităților. Acestea includ elaborarea și actualizarea planului de lucru, organizarea ședințelor de coordonare, gestionarea comunicării

interne și documentarea progresului. Acțiunile de management vor asigura coerența între membrii echipei și buna desfășurare a etapelor planificate.

O componentă centrală a etapei constă în selecția, traducerea și adaptarea setului de instrumente de cercetare. Acțiunile planificate includ analiza comparativă a instrumentelor identificate, selectarea celor mai adecvate pentru populația țintă, traducerea și adaptarea culturală, precum și pregătirea versiunilor operaționale care vor fi utilizate în studiu. Procesul va integra consultări interne și ajustări succesive pentru a asigura calitatea finală a instrumentelor.

În final, un obiectiv strategic pentru această etapă îl reprezintă elaborarea și depunerea dosarului pentru obținerea avizului Comisiei de Etică. Acțiunile planificate includ redactarea documentelor necesare (note informative, formulare de consimțământ, proceduri de protecție a datelor), justificarea metodologică a instrumentelor selectate și integrarea acestora în dosar. Depunerea și înregistrarea dosarului constituie o etapă crucială, care permite trecerea la implementarea efectivă a studiului în anul următor.

Prin aceste acțiuni interconectate, etapa 2025 va asigura pregătirea completă a cadrului metodologic, logistic și etic necesar desfășurării proiectului conform cerințelor competiției și standardelor de cercetare internațională.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2025

În cadrul etapei I a proiectului (anul 2025), echipa de implementare a desfășurat integral acțiunile planificate, asigurând îndeplinirea obiectivelor științifice, metodologice și administrative prevăzute în proiectul aprobat.

Un prim rezultat major îl constituie realizarea revizuirii sistematice a literaturii de specialitate privind măsurarea problem gambling, activitate în urma căreia au fost identificate cele mai utilizate scale și instrumente validate la nivel internațional. Procesul a inclus analiza articolelor științifice din baze de date internaționale, compararea instrumentelor tradiționale și moderne și evaluarea relevanței acestora pentru populația-țintă din Republica Moldova. Conform livrabilului D1, a fost elaborat Raportul de revizuire a literaturii, cuprinzând lista scalelor selectate și justificarea metodologică a fiecărui instrument.

În paralel, activitățile de management al proiectului au fost derulate continuu pe toată perioada etapei. Echipa a elaborat și actualizat lunar planul de lucru, a organizat ședințe de coordonare periodică, a menținut fluxul intern de comunicare și a realizat raportări interne privind stadiul activităților. Aceste acțiuni, conforme livrabilului D2, au contribuit la asigurarea unei coordonări eficiente și a unei implementări coerente a tuturor etapelor.

Un alt set de acțiuni realizate vizează selecția, traducerea și adaptarea instrumentelor de cercetare, în conformitate cu obiectivele proiectului și cu recomandările identificate în literatura internațională. Scalele selectate au fost traduse, adaptate cultural și pregătite în versiunea finală pentru aplicarea în teren. Totodată, echipa a finalizat documentația necesară pentru obținerea avizului etic, elaborând formularul de consimțământ, nota informativă pentru participanți, justificările metodologice și procedurile de protecție a datelor. Conform livrabilului D3, dosarul complet a fost depus oficial la Comisia de Etică a cercetării, fiind înregistrat în termenul prevăzut.

În plus, au fost realizate activități esențiale pentru pregătirea implementării studiului, printre care identificarea populației-țintă și selectarea instituțiilor în care se va desfășura cercetarea. Echipa a stabilit criteriile de includere, a contactat instituțiile eligibile, a analizat fezabilitatea implementării și a elaborat lista finală a centrelor în care se vor administra instrumentele de evaluare.

Prin realizarea acestor acțiuni intercorelate, etapa 2025 a fost finalizată integral, oferind toate condițiile științifice, etice și logistice necesare pentru desfășurarea etapelor ulterioare ale proiectului.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

Etapa I a proiectului, desfășurată de-a lungul anului 2025, a reprezentat un moment esențial de fundamentare conceptuală, metodologică și logistică, în cadrul căreia echipa a realizat activități complexe care au permis construirea unei baze solide pentru implementarea ulterioară a studiului. Rezultatele obținute reflectă atât amploarea procesului de documentare științifică, cât și rigoarea cu care au fost derulate procesele de coordonare administrativă, selecție a instrumentelor și conformare la standardele etice de cercetare.

Primul rezultat major al etapei îl constituie finalizarea unei revizuii sistematice, ample și aprofundate a literaturii de specialitate privind problem gambling și instrumentele utilizate pentru măsurarea acestuia. Această activitate, care s-a desfășurat pe parcursul lunilor septembrie–octombrie 2025, a implicat o abordare metodologică riguroasă, comparabilă cu standardele internaționale pentru review-uri sistematice și scoping reviews utilizate în domeniile psihologiei, sănătății mintale și epidemiologiei comportamentale. Echipa a urmărit analiza literaturii publicate în ultimii 10–15 ani, interval în care s-au înregistrat transformări importante atât în comportamentele de joc, cât și în instrumentele de evaluare, marcate de expansiunea jocurilor online, apariția formelor de micro-tranzacții, gamificare și sporturi electronice.

Procesul de identificare a literaturii a început cu definirea criteriilor de căutare și selectare, stabilite în raport cu obiectivele proiectului – anume evaluarea comportamentelor de joc problematic în rândul tinerilor și selectarea unor instrumente validate, adecvate culturii locale și contextului digital actual. Căutările au fost efectuate în patru baze de date majore: PubMed (axată pe studii biomedicale și psihiatrice), PsycINFO (specializată în cercetarea psihologică și clinică), Scopus (una dintre cele mai extinse baze de date multidisciplinare) și Web of Science (care oferă acces la literatura științifică cu standarde ridicate de peer-review). Aceste baze de date reprezintă standardul "gold standard" pentru cercetarea internațională și sunt utilizate în mod frecvent în studiile epidemiologice, clinice și metodologice.

Utilizând combinații de termeni cheie precum "problem gambling", "gambling disorder", "screening tools", "validation study", "youth gambling", "online gambling", "psychometric properties", "cross-cultural adaptation", "DSM-5 gambling disorder criteria", "risk behaviors among adolescents", echipa a identificat inițial aproximativ 420 de rezultate. Un proces riguros de screening în două etape – analiză de titluri și rezumate, urmat de analiză full-text – a permis aplicarea criteriilor de incluziune: studii publicate în reviste peer-reviewed, axate pe populații tinere (adolescenți, tineri adulți), utilizând instrumente validate psihometric sau raportând indicatori de validitate; studii trans-culturale relevante; studii epidemiologice solide ce utilizează scale de

screening; meta-analize și review-uri narative cu relevanță metodologică. În urma acestui proces, au fost selectate 112 articole care au format baza analizei finale.

Literatura astfel selectată a acoperit o varietate de direcții esențiale pentru obiectivele proiectului. Un număr semnificativ de studii epidemiologice a fost analizat pentru a înțelege prevalența problem gambling în diferite contexte: țări nordice, state europene occidentale, regiuni din Europa Centrală și de Est, Australia, Canada și Statele Unite. Aceste studii au evidențiat variații considerabile în prevalență, legate atât de contextul socio-economic, cât și de tipurile de jocuri predominant accesibile tinerilor, ceea ce a subliniat necesitatea adaptării instrumentelor la specificul cultural al Republicii Moldova.

O categorie importantă de articole analizate a fost reprezentată de studii metodologice și psihometrice, care prezentau detalii privind structura, scorarea, consistența internă, validitatea convergentă și divergentă, fidelitatea temporală și sensibilitatea la schimbare a principalelor instrumente de evaluare. Literatura a inclus numeroase validări internaționale ale scalelor PGSI, BPGS, NODS, SOGS, GDIT și DSM-5, precum și comparații între acestea în ceea ce privește acuratețea diagnostică, aplicabilitatea în populații generale sau clinice și adaptabilitatea la mediile digitale de joc. Analiza acestor studii a permis echipei să înțeleagă diferențele și complementaritatea instrumentelor și să fundamenteze procesul de selecție a scalelor utilizate în proiect.

De asemenea, au fost analizate studii trans-culturale, cu accent pe procedurile de adaptare lingvistică, retro-traducere, validare culturală și armonizare conceptuală. Aceste studii au oferit un cadru metodologic solid pentru adaptarea instrumentelor la contextul Republicii Moldova și au evidențiat particularități culturale pe care echipa a trebuit să le aibă în vedere – de exemplu, diferite percepții sociale asupra jocurilor de noroc, niveluri variate de alfabetizare digitală, diferențe în terminologia utilizată în practică și în cercetare.

În completarea acestor analize, au fost studiate meta-analize și review-uri narative publicate recent, care au sintetizat tendințele globale în evaluarea problem gambling, evoluțiile metodologice în screeningul populațional, apariția noilor comportamente de joc digitalizat și legătura dintre problem gambling și alți factori de risc, precum tulburările emoționale, impulsivitatea, utilizarea compulsivă a internetului și expunerea la reclame pentru pariuri sportive. În plus, literatura tehnică publicată de organizații internaționale (WHO, NIDA, NCRG) a oferit repere conceptuale și recomandări practice privind utilizarea scalelor standardizate în populațiile tinere.

Prin această revizuire sistematică, echipa a dobândit o înțelegere profundă a stadiului cercetării internaționale, a diferențelor dintre instrumente, a tendințelor actuale în evaluare și a provocărilor trans-culturale, toate acestea reprezentând premisele esențiale pentru proiectarea metodologiei studiului la nivel național. Rezultatele revizuirii au fost sintetizate în Raportul de revizuire a literaturii (D1), un document comprehensiv care stă la baza tuturor deciziilor metodologice ulterioare.

Această analiză comprehensivă a permis identificarea instrumentelor consacrate în măsurarea problem gambling, fiecare având caracteristici distincte și aplicații specifice. Problem Gambling Severity Index (PGSI), una dintre cele mai răspândite scale internaționale, este un instrument de screening de 9 itemi, derivat din Canadian Problem Gambling Index, cu itemi cotați pe o scală

Likert de la 0 la 3. PGSI este recunoscut pentru sensibilitatea sa în identificarea comportamentelor de joc la risc, precum și pentru capacitatea de a diferenția nivelurile de severitate, fiind utilizat în numeroase studii populaționale. Another instrument analizat, Brief Problem Gambling Screen (BPGS), include 5 itemi simpli și direcți, fiind conceput pentru situații în care timpul de administrare este limitat; instrumentul are o sensibilitate ridicată și este considerat adecvat pentru screening rapid, în special în contexte educaționale sau comunitare. NORC Diagnostic Screen for Gambling Disorder (NODS-GD), derivat din criteriile DSM, include un set structurat de întrebări care evaluează criterii diagnostice precum pierderea controlului, toleranța, mințirea apropiaților, preocuparea persistentă față de joc sau afectarea vieții sociale și financiare. South Oaks Gambling Screen (SOGS), un instrument clasic cu 20 itemi, este utilizat de mai multe decenii și este recunoscut pentru capacitatea sa de a detecta comportamentele de joc problematic chiar și în populațiile generale, însă literatura recentă indică o tendință de a-l înlocui cu instrumente mai De asemenea, o atenție specială a fost acordată Gambling Disorder Identification Test (GDIT), un instrument emergent, conceput în ultimii ani pentru a răspunde provocărilor aduse de transformarea rapidă a industriei jocurilor de noroc, în special prin expansiunea mediului digital. GDIT reprezintă una dintre cele mai inovative scale dezvoltate recent, fiind structurată conceptual pe modelul AUDIT și DUDIT, instrumente consacrate în evaluarea comportamentelor adictive. Această structură modulară permite o evaluare multidimensională a jocului problematic, evitând limitările scalelor tradiționale care se concentrau preponderent pe aspectele comportamentale sau financiare.

În forma actuală, GDIT include 15 itemi împărțiți în trei domenii principale: (1) Comportamente de joc – care evaluează frecvența și intensitatea implicării în jocurile de noroc, incluzând atât formele tradiționale (sloturi, pariuri sportive, cazinou), cât și forme moderne precum loot boxes, microtranzacții și jocuri online; (2) Consecințe negative – care investighează impactul personal, social, financiar și emoțional al comportamentului de joc, prin întrebări privind conflictele familiale, afectarea funcționării academice sau profesionale și deteriorarea relațiilor sociale; și (3) Lipsa controlului și pierderea autoreglării – domeniu care explorează incapacitatea de a reduce sau opri jocul, impulsivitatea, timpul excesiv petrecut, reinvestirea repetată a sumelor pierdute (“chasing losses”) și comportamentele compulsive asociate.

Scorarea GDIT permite clasificarea participanților pe trei niveluri de risc: fără risc, risc moderat și risc ridicat. Literatura de specialitate subliniază faptul că GDIT are o sensibilitate și specificitate superioare în comparație cu unele instrumente tradiționale, în special în detectarea comportamentelor de joc legate de mediile digitale. De asemenea, GDIT are avantajul de a include itemi referitori la gamblingul online și sporturile electronice, două domenii în continuă creștere în rândul tinerilor, dar insuficient acoperite de instrumentele mai vechi precum SOGS. Studiile recente realizate în țări nordice, precum Danemarca și Finlanda, indică o consistență internă ridicată (Cronbach $\alpha > 0.90$) și o corelație semnificativă cu criteriile DSM-5, ceea ce îi conferă legitimitate ca instrument modern, adaptat realităților tehnologice actuale. Acest aspect este deosebit de important pentru Republica Moldova, unde accesul la platforme de jocuri online și pariuri sportive

este în continuă expansiune, iar tinerii devin o categorie vulnerabilă la forme de joc digital intens și persistent.

În paralel cu analiza instrumentelor moderne, au fost examinate și criteriile DSM-5 pentru Tulburarea de jocuri de noroc, care constituie în continuare standardul internațional pentru diagnostic. DSM-5 descrie diagnosticul pe baza a nouă criterii clinice, incluzând preocuparea persistentă pentru joc, toleranța (nevoia de a juca sume din ce în ce mai mari pentru a obține aceeași excitare), pierderea controlului, agitația sau iritabilitatea atunci când persoana încearcă să reducă jocul, "chasing losses", mințirea celor apropiați, afectarea relațiilor sociale sau profesionale, pierderea oportunităților semnificative și dependența de alte persoane pentru a acoperi pierderile financiare. Diagnosticarea se face atunci când cel puțin patru dintre aceste criterii sunt îndeplinite într-un interval de 12 luni, delimitând astfel comportamentele ocazionale de cele patologice.

Analiza DSM-5 în raport cu instrumentele de screening a permis echipei să identifice diferențele conceptuale dintre abordările tradiționale și cele moderne și să înțeleagă modul în care comportamentele de joc se manifestă în rândul tinerilor. De asemenea, DSM-5 a servit ca reper pentru evaluarea fidelității instrumentelor selectate, contribuind la procesul de adaptare culturală și la elaborarea justificării etice și metodologice pentru dosarul depus la Comisia de Etică. Integrarea criteriilor DSM-5 în fundamentarea metodologică a proiectului este esențială, deoarece acestea oferă un cadru clinic recunoscut, utilizat în epidemiologie, psihiatrie, sănătate publică și cercetare internațională.

Prin includerea atât a scalei GDIT, care reflectă caracteristicile jocului modern digital, cât și a criteriilor DSM-5, care oferă un etalon diagnostic tradițional, proiectul beneficiază de o abordare comprehensivă, actualizată și adaptată contextului contemporan, asigurând o evaluare complexă și nuanțată a comportamentului de joc problematic în rândul tinerilor din Republica Moldova.

Revizuirea literaturii a inclus și studii de validare psihometrică, în care proprietăți precum consistența internă (Cronbach α), validitatea convergentă, fidelitatea între evaluatori, sensibilitatea și specificitatea erau raportate detaliat. O parte importantă a analizei a vizat adaptările trans-culturale și relevanța lor pentru Republica Moldova, observându-se că instrumentele utilizate în Europa de Est trebuie ajustate terminologic pentru a reflecta diferențele culturale, socio-economice și lingvistice. Toate aceste rezultate au fost integrate în Raportul de revizuire a literaturii (D1), un document amplu, structurat, ce servește ca referință pentru întreg proiectul.

Un al doilea rezultat major al etapei îl constituie consolidarea procesului de management al proiectului. Echipa a menținut o activitate constantă de coordonare, organizând periodic ședințe dedicate monitorizării progresului, soluționării provocărilor administrative, ajustării sarcinilor și verificării conformității cu termenii contractuali. Planul de lucru al proiectului a fost actualizat lunar, reflectând dinamica activităților, iar rapoartele interne au documentat atât realizările, cât și aspectele care necesitau atenție suplimentară. Această coordonare atentă a contribuit semnificativ la realizarea fără întârzieri a tuturor livrabilelor și la menținerea unei structuri de lucru eficiente, transparente și conforme cerințelor proiectului.

Un al treilea rezultat major îl constituie procesul de selecție, traducere și adaptare culturală a instrumentelor. În urma revizuirii literaturii, echipa a stabilit că instrumentele cele mai adecvate

pentru contextul Republicii Moldova sunt PGSI, BPGS și GDIT pentru screening, respectiv NODS-GD și criteriile DSM-5 pentru evaluări aprofundate. Aceste instrumente au fost traduse în limba română și adaptate cultural, respectând procedurile internaționale de validare trans-culturală: traducere directă realizată de doi experți bilingvi; retro-traducere independentă; analiza discrepanțelor; armonizarea terminologică și conceptuală; adaptări specifice pentru contextul local. Procesul a vizat inclusiv formulările sensibile cultural, expresiile idiomatice și termeni care pot genera confuzii sau interpretări alternative. În urma adaptării, instrumentele au dobândit o structură lingvistică accesibilă tinerilor din Republica Moldova, fără pierderea sensului original.

Aceste instrumente, împreună cu documentele însoțitoare, au fost incluse în dosarul pentru avizul etic, dosar elaborat și depus conform cerințelor Comisiei de Etică. Documentația a inclus formularele de consimțământ informat (pentru tineri și pentru părinți, în cazul minorilor), nota informativă care descrie scopul și metodologia studiului, procedurile de protecție a datelor personale, precum și argumentele metodologice privind selecția instrumentelor. Depunerea dosarului a reprezentat o etapă critică, deoarece aprobarea etică este premisa obligatorie pentru implementarea studiului în etapele viitoare.

Un rezultat complementar, dar deosebit de important, este identificarea populației-țintă și a instituțiilor unde studiul va fi implementat. Echipa a analizat structura demografică și educațională a tinerilor din Republica Moldova, selectând instituții care asigură reprezentativitate, diversitate geografică și disponibilitate logistică. Au fost identificate licee, colegii, școli profesionale și instituții universitare, fiecare putând contribui la obținerea unui eșantion variat și relevant. În cadrul acestei activități, s-au purtat discuții preliminare cu reprezentanții instituțiilor, s-a evaluat disponibilitatea acestora de a participa, s-au analizat condițiile locale și s-au stabilit criteriile de includere. Aceste demersuri oferă un cadru organizațional realist și aplicabil, facilitând implementarea eficientă a activităților din etapele următoare.

Privind în ansamblu, etapa 2025 a proiectului demonstrează un progres substanțial, concretizat într-o serie de rezultate integrate: elaborarea unui raport științific solid privind literatura internațională (D1), consolidarea proceselor interne de coordonare (D2), selecția și adaptarea instrumentelor de evaluare conforme standardelor internaționale (D3), finalizarea documentației pentru avizul etic și pregătirea logistică a instituțiilor partenere. Aceste realizări nu doar că asigură premisele necesare implementării etapei 2026, ci contribuie și la consolidarea capacității de cercetare în domeniul sănătății mintale publice din Republica Moldova, oferind un model metodologic reutilizabil pentru viitoare investigații asupra comportamentelor de risc în rândul tinerilor.

6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (obligatoriu) și în formă de prezentări la forumuri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor)

Lista publicațiilor din anul 2025 în care se reflectă doar rezultatele obținute în proiect, perfectată conform cerințelor față de lista publicațiilor (a se vedea Anexa 2)

Notă: Lista va include și brevetele de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții în cazul în care sunt (conform Anexei 2)

Lista publicațiilor din anul 2025

1. Holman, A.C., Huțul, A., Huțul, A. *Exploring problem gambling's lay understandings: the social representations of problem gambling in relation to gambling involvement, sex and life satisfaction*. În: 11th International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences – Book of Abstracts, 2025. Iași: Faculty of Psychology and Educational Sciences, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, 2025. Disponibil online: [Link](#)
2. Holman, A.C., Huțul, A., Huțul, A. *Exploring problem gambling's lay understandings: the social representations of problem gambling in relation to gambling involvement, sex and life satisfaction*. În: 11th International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences – Book of Abstracts, 2025. Iași: Faculty of Psychology and Educational Sciences, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, 2025. Disponibil online: [Link](#)

Lista prezentărilor științifice din anul 2025 legate de proiect

1. Bologan A., Holman A. *Prezentare proiect bilateral RO–MD: „Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mintale”*. În: Forumul „Paradigme Controversate în Neuroștiințe”, Congresul USMF 2025. Depozit electronic: [Link](#)

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Rezultatele obținute în etapa anului 2025 au generat un impact semnificativ atât în sfera științifică, cât și în plan social și potențial economic, contribuind la dezvoltarea cunoașterii în domeniul sănătății mintale și la consolidarea capacităților de cercetare în Republica Moldova. Din punct de vedere științific, revizuirea sistematică realizată și adaptarea cultural-lingvistică a instrumentelor de evaluare a comportamentului de joc problematic reprezintă primele demersuri metodologice standardizate în spațiul local și regional, oferind o bază solidă pentru cercetări longitudinale, studii epidemiologice și intervenții bazate pe dovezi. Prin identificarea și compararea unor scale precum PGSI, NODS-GD, BPGS, GDIT sau DSM-5 Criteria, proiectul contribuie la uniformizarea terminologiei și metodologiei utilizate în cercetarea adicțiilor comportamentale, ceea ce facilitează ulterior comparabilitatea internațională a datelor.

Impactul social se reflectă în înțelegerea mai profundă a factorilor de risc și protecție în rândul tinerilor, o categorie vulnerabilă la influențele mediilor digitale și ale ofertelor comerciale agresive ale industriei jocurilor de noroc. Rezultatele preliminare ale proiectului, prezentate în cadrul conferințelor internaționale și naționale, au contribuit la creșterea gradului de conștientizare asupra importanței screeningului precoce și a intervențiilor timpurii. De asemenea, proiectul susține

consolidarea politicilor de sănătate publică prin furnizarea unor instrumente validate pentru monitorizarea prevalenței și evoluției problem gambling în populațiile tinere.

În plan potențial economic, utilizarea unor scale validate și adaptate poate facilita dezvoltarea unor programe eficiente de prevenție și intervenție în mediile educaționale, ceea ce ar putea reduce costurile asociate consecințelor sociale și medicale ale comportamentelor de joc problematic. Rezultatele proiectului creează premise pentru elaborarea unor politici publice, strategii de prevenire și campanii educaționale bine fundamentate.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

Etapa anului 2025 a consolidat colaborări naționale interdisciplinare și interinstituționale, contribuind la crearea unui ecosistem de cercetare în domeniul problem gambling. Colaborarea dintre Catedra de sănătate mintală, psihologie medicală și psihoterapie a USMF „Nicolae Testemițanu”, instituții educaționale și centre comunitare a facilitat identificarea populației țintă și selectarea instituțiilor unde urmează să fie implementat studiul. Aceste colaborări au fost esențiale în pregătirea ulterioară a fazelor de colectare a datelor.

Echipa proiectului a beneficiat de sprijin logistic și expertiză din partea centrelor universitare din Chișinău, precum și a unor specialiști implicați în sănătatea mintală a tinerilor. Au fost stabilite legături de cooperare pentru acces la biblioteci, resurse academice, infrastructură tehnică și suport pentru implementarea procedurilor etice. De asemenea, ședințele de coordonare lunare au facilitat comunicarea continuă și omogenizarea activităților între membrii echipei, consolidând managementul de proiect.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (obligatoriu)

Proiectul se bucură de o colaborare internațională solidă, în special prin parteneriatul strategic dintre USMF „Nicolae Testemițanu” și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România. Colaborarea s-a manifestat prin realizarea abstractului comun, revizuirea literaturii, armonizarea metodologică a instrumentelor psihometrice și pregătirea activităților ulterioare în cadrul studiilor bilaterale. Experții din România au contribuit prin expertiză avansată în psihometrie, analiză statistică și dezvoltarea designului metodologic al studiului.

Participarea echipei la conferințe internaționale, precum „*NOI ORIZONTURI ÎN SĂNĂTATEA MINTALĂ*” organizată în perioada 20–23 octombrie 2025, sub auspiciile Congresului aniversar „80 de ani de inovație în sănătate și educație medicală” al USMF „Nicolae Testemițanu” ([Link](#)) și *International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences* ([Link](#)), a amplificat vizibilitatea proiectului în comunitatea științifică europeană. Prin aceste activități, proiectul a devenit parte a unui dialog internațional privind sănătatea mintală și adicțiile comportamentale, contribuind la schimbul de bune practici și la consolidarea rețelelor de cercetare.

10. Dificultățile în realizarea proiectului de natură financiară, organizatorică, legate de resursele umane etc. (obligatoriu).

Deși implementarea proiectului nu a întâmpinat dificultăți majore, anumite provocări inerente naturii cercetării au necesitat atenție suplimentară și o coordonare eficientă în cadrul echipei. Una dintre acestea a fost gestionarea volumului considerabil de literatură internațională privind problem

gambling, proces care a presupus filtrarea sistematică a articolelor în baza unor criterii stricte de incluziune și relevanță metodologică. În mod similar, adaptarea cultural-lingvistică a instrumentelor psihometrice a reprezentat o etapă complexă, ce a necesitat colaborarea interdisciplinară între psihologi, specialiști în sănătate mintală și experți lingviști pentru a asigura acuratețea conceptuală și fidelitatea semantică a traducerilor.

Totodată, identificarea instituțiilor unde urmează să fie desfășurat studiul a necesitat consultări suplimentare și coordonare cu diverși parteneri, pentru a asigura accesul corespunzător la populația țintă. În ansamblu, aceste provocări au fost gestionate eficient printr-o bună organizare internă, comunicare continuă și implicarea activă a tuturor membrilor echipei.

11. Recomandări, propuneri (opțional).

Pe baza experienței din anul 2025, se recomandă:

1. Consolidarea colaborării interinstituționale prin formalizarea unor parteneriate cu școli, universități și centre comunitare pentru facilitarea accesului la populația țintă.

2. Intensificarea procesului de diseminare, prin publicarea rezultatelor în reviste internaționale indexate și participarea extinsă la conferințe științifice, pentru creșterea vizibilității proiectului la nivel european.

CHIHAI Jana

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2025

Cifra proiectului: 25.80013.8007.18ROMD

Denumirea Proiectului: „Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mentale”

Rezumat în limba română pentru anul 2025 1 pagină

În anul 2025, în cadrul proiectului „Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mentale” (cifra 25.80013.8007.18ROMD), a fost realizată Etapa I, cu rol predominant pregătitor, orientată spre fundamentarea științifică, metodologică, etică și logistică a studiului. Activitățile din această etapă au vizat atât consolidarea cadrului teoretic și psihometric privind problem gambling la tineri, cât și crearea infrastructurii necesare implementării ulterioare a cercetării în instituțiile educaționale din Republica Moldova.

Un rezultat central al etapei a fost efectuarea unei revizui sistematice, ample și aprofundate a literaturii internaționale din ultimii 10–15 ani privind problem gambling și instrumentele de evaluare aferente. Căutările în baze de date majore (PubMed, PsycINFO, Scopus, Web of Science) au generat inițial circa 420 de publicații, dintre care 112 articole au fost incluse în analiza finală, pe baza unor criterii riguroase de incluziune (populație tânără, instrumente validate psihometric, studii epidemiologice și de screening, publicații peer-reviewed). Literatura revizuită a acoperit studii epidemiologice privind prevalența problem gambling, cercetări psihometrice privind validarea scalelor (PGSI, BPGS, NODS-GD, SOGS, GDIT, criteriile DSM-5), studii trans-culturale de adaptare și meta-analize recente despre tendințele actuale în evaluarea comportamentelor de joc de noroc. Rezultatele au fost sistematizate în Raportul de revizuire a literaturii (D1), care fundamentează selecția instrumentelor utilizate în proiect.

Pe baza acestei analize, au fost selectate și adaptate cultural principalele instrumente destinate evaluării problem gambling la tineri în Republica Moldova (PGSI, BPGS, GDIT pentru screening; NODS-GD și criteriile DSM-5 pentru evaluări aprofundate). Procesul de traducere și adaptare a respectat standardele internaționale de validare trans-culturală (traducere, retro-traducere, armonizare conceptuală, ajustări lingvistice), asigurând coerența terminologică și accesibilitatea pentru populația țintă. Instrumentele, împreună cu nota informativă, formularele de consimțământ informat și procedurile de protecție a datelor, au fost integrate în dosarul complet pentru obținerea avizului Comisiei de Etică (D3), dosar depus și înregistrat în termen.

În paralel, au fost derulate activități consistente de management al proiectului (D2): elaborarea și actualizarea lunară a planului de lucru, organizarea ședințelor de coordonare, monitorizarea îndeplinirii sarcinilor și realizarea raportărilor interne. Totodată, au fost identificate populația-țintă

și instituțiile în care studiul urmează a fi implementat (licee, colegii, școli profesionale, universități), fiind purtate discuții preliminare cu partenerii instituționali și evaluată fezabilitatea logistică.

Rezultatele etapei au fost diseminate prin publicații și prezentări științifice: un abstract publicat în volumul „New Horizons in Mental Health” (conferință satelit a Congresului USMF „80 Years of Innovation in Health and Medical Education”), un abstract în „11th International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences – Book of Abstracts” și o prezentare orală a proiectului în cadrul Forumului „Paradigme Controversate în Neuroștiințe”. Aceste activități au contribuit la creșterea vizibilității proiectului și la consolidarea colaborărilor bilaterale între USMF „Nicolae Testemițanu” și Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Impactul etapei 2025 se reflectă în crearea unui cadru metodologic și etic robust pentru cercetarea problem gambling la tineri, în consolidarea cooperării naționale și internaționale și în pregătirea integrată a infrastructurii pentru etapele de colectare și analiză a datelor.

Rezumat în limba engleză pentru anul 2025 1 pagină

In 2025, within the project “*Problem Gambling Among Young People: Assessment Tools and Identification of Psychological Protective Factors for Mental Health*” (project code 25.80013.8007.18ROMD), Stage I was completed. This initial stage had a predominantly preparatory role, focused on establishing the scientific, methodological, ethical, and logistical foundations necessary for the study. The activities conducted during this stage aimed both to consolidate the theoretical and psychometric framework concerning problem gambling among youth and to create the infrastructure required for the subsequent implementation of the research in educational institutions across the Republic of Moldova.

A central result of this stage was the completion of an extensive and in-depth systematic review of international literature published over the last 10–15 years on problem gambling and associated assessment instruments. Searches conducted in major academic databases (PubMed, PsycINFO, Scopus, Web of Science) initially identified approximately 420 publications, of which 112 articles were included in the final analysis based on strict inclusion criteria (youth populations, psychometrically validated instruments, epidemiological or screening studies, peer-reviewed publications). The reviewed literature covered epidemiological studies on the prevalence of problem gambling, psychometric validation research on key scales (PGSI, BPGS, NODS-GD, SOGS, GDIT, DSM-5 criteria), cross-cultural adaptation studies, and recent meta-analyses addressing contemporary trends in the assessment of gambling-related behaviors. The findings were synthesized in the *Literature Review Report* (D1), which serves as the scientific foundation for the selection of instruments used in the project.

Based on this analysis, the main instruments intended for assessing problem gambling among young people in the Republic of Moldova were selected and culturally adapted (PGSI, BPGS, GDIT for screening; NODS-GD and DSM-5 criteria for more in-depth evaluations). The translation and adaptation process followed international standards for cross-cultural validation (forward translation, back-translation, conceptual harmonization, linguistic adjustments), ensuring terminological coherence and accessibility for the target population. These instruments, together with the study information sheet, informed consent forms, and data protection procedures, were

integrated into the complete ethics submission package (D3), which was prepared, submitted, and officially registered within the required timeframe.

In parallel, substantial project management activities (D2) were implemented: monthly updates of the work plan, regular coordination meetings, monitoring of task implementation, and preparation of internal progress reports. Additionally, the target population and the institutions where the study will be implemented (high schools, colleges, vocational schools, universities) were identified through preliminary discussions with institutional partners and assessments of logistical feasibility.

The results of this stage were disseminated through scientific publications and presentations: an abstract published in *New Horizons in Mental Health* (the satellite conference of the USMF “80 Years of Innovation in Health and Medical Education” Congress), another abstract published in the *11th International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences – Book of Abstracts*, and an oral presentation delivered at the *Controversial Paradigms in Neurosciences* Forum. These activities contributed to increasing the visibility of the project and strengthening bilateral collaboration between USMF “Nicolae Testemițanu” and Alexandru Ioan Cuza University of Iași.

The impact of the 2025 stage is reflected in the establishment of a robust methodological and ethical framework for researching problem gambling among youth, the consolidation of national and international cooperation, and the integrated preparation of the infrastructure required for the subsequent phases of data collection and analysis.

Conducătorul de proiect

Data

LȘ

CHIHAI Jana

Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice

publicate în anul 2025 în cadrul proiectului

„Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mentale”

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

1. Holman A.C., Chihai J., Popușoi S.A., Huțul T.D., Huțul A., Popescu A., Bologan A., Jelaga D., Coșulean R., Belous M. *Problem Gambling Assessment: Advancing Knowledge on Psychological Protective Factors for Young Adult Mental Health*. În: *New Horizons in Mental Health. Satellite Conference, Congresul „80 Years of Innovation in Health and Medical Education”*, 20–23 octombrie 2025, Chișinău. – Chișinău: Primex-Com, 2025. – p. 71. ISBN: 978-5-86654-547-6 Depozit electronic: [Link](#)

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

1. Holman, A.C., Huțul, A., Huțul, A. *Exploring problem gambling's lay understandings: the social representations of problem gambling in relation to gambling involvement, sex and*

life satisfaction. În: 11th International Conference on Applied Psychology and Educational Sciences – Book of Abstracts, 2025. Iași: Faculty of Psychology and Educational Sciences, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, 2025. Disponibil online: [Link](#)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

1. Bologan A., Holman A. *Prezentare proiect bilateral RO–MD: „Adicția față de jocurile de noroc în rândul tinerilor: instrumente de evaluare și identificarea factorilor cu rol protectiv asupra sănătății mintale”*. În: Forumul „Paradigme Controversate în Neuroștiințe”, Congresul USMF 2025. Depozit electronic: [Link](#)

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

11. Recomandări, propuneri.

Executarea devizului de cheltuieli,

conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2025

Cifrul proiectului: 25.80013.8007.18ROMD

Cheltuieli, lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Servicii de cercetări științifice	222930	99696		99696
Total		99696		99696

Prim-prorector
IP USMF „Nicolae Testemițanu

CERNEȚCHI Olga

Economist șef

LUPAȘCO Svetlana

Conducătorul de proiect

CHIHAI Jana

Data:

03.12.2025

LS

Componenta echipei conform contractului de finanțare 2025

Cifrul proiectului : 25.80013.8007.18ROMD

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2025						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă sau nr. de ore conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Jana Chihai	1972	Dr. hab. șt. med.	14	01/09/2025	31/12/2025
2.	Alina Bologan	1986	-f-grad	10	01/09/2025	31/12/2025
3.	Belous Mihaela	1997	-f-grad	10	01/09/2025	31/12/2025
4.	Dorin Jelaga	1995	-f-grad	10	01/09/2025	31/12/2025
5.	Radislav Coșulean	1997	-f-grad	12	01/09/2025	31/12/2025
6.						
7.						

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2025					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă sau nr. de ore conform contractului	Data angajării
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					

Prim-prorector
IP USMF „Nicolae Testemițanu

Economist șef

Conducătorul de proiect

Data: 03.12.2025
LȘ

CERNEȚCHI Olga

LUPAȘCO Svetlana

CHIHAI Jana

[Signature]
[Signature]
[Signature]

INFORMAȚIE SUPLIMENTARĂ

1. **Nu vor fi examinate** rapoartele incomplete, fără toate semnăturile și parafa instituției și care nu corespund cerințelor de tehnoredactare (pct. 6).
2. Rapoartele anuale privind implementarea proiectelor ce implică activități de cercetare **pe animale** vor fi însoțite de avizul Comitetului de etică național/instituțional în corespundere cu HG nr.318/2019 *privind aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Comitetului național de etică pentru protecția animalelor folosite în scopuri experimentale sau în alte scopuri științifice* (https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115171&lang=ro).
3. Rapoartele anuale privind implementarea proiectelor ce implică activități de cercetare **cu implicarea subiecților umani** vor fi însoțite de avizul Comitetului instituțional de etică a cercetării, în corespundere cu prevederile *Convenției europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei*, adoptată la Oviedo la 04.04.1997, semnată de către RM la 06.05.1997, **ratificată prin Legea nr. 1256-XV din 19.07.2002, în vigoare pentru RM din 01.03.2003**) și a protocoalelor adiționale.
4. **Nu pot fi prezentate informații identice în Rapoartele anuale ale mai multor proiecte.**
5. Se acceptă publicațiile în care expres sunt stipulate datele de identificare ale proiectului (denumire și/sau cifrul).
6. **Cerințe de tehnoredactare a Raportului:**
 - a) Se va exclude textul în culoare roșie din raport, întrucât reprezintă precizări referitor la informația solicitată (de ex. *denumirea și cifrul, perioada de implementare a proiectului, anul/anii; nume, prenume; etc.*).
 - b) Câmpurile cu mențiunea „*optional*” se completează dacă sunt rezultate ce se încadrează în activitățile respective. În absența rezultatelor, câmpurile rămân **necompletate (nu se exclud rubricile respective)**.
 - c) Raportul se completează cu caractere TNR – 12 pt, în tabelele referitor la buget și personal – 11 pt; interval 1,15 linii; margini: stânga – 3 cm, dreapta – 1,5 cm, sus/jos – 2 cm.
 - d) **Copertarea se va face după modelul european – spirală.**